

Vizualizace rozložení alfa-aktivních radionuklidů na ploše preparátu vzorku

Josef Holeček, Iva Vošahlíková, Petr Otáhal, Ivo Burian

SÚJCHBO, v.v.i., Kamenná 71, 262 31, Milín

e-mail: holecek@sujchbo.cz

Úvod

Rozmístění radionuklidů a tloušťka měřené vrstvy může mít výrazný vliv na nejistotu spektrometrického stanovení. Bylo provedeno posouzení vlivu přípravy preparátu vzorku na sílu vzniklé vrstvy a homogenitu rozmístění sledovaného radionuklidu.

Byly sledovány přípravy vzorku:

- odpařením z misky s hladkým dnem (dále označeno P)
- odpařením z koncentrické misky (dále označeno R)
- elektrodepozicí (dále označeno D)
- rozpuštěním acetocelulozových filtrů v acetonu (dále označeno A)

Sledovaným radionuklidem byl přírodní uran.

Rozsah měřené aktivity byl od 1 do 60 Bq.

Příprava preparátů vzorků

Elektrodepozice uranu

Modifikace metody:

- AMOLI, S. H., BARKER, J., FLOWERS, A. Electrodeposition and determination of nano-scale uranium and plutonium using alpha-spectroscopy. *J. Radioanal. Nucl. Chem.*, 2006, vol. 268, no. 3, p. 497–501.

Postup:

- uran deponován z prostředí 0,5M H₂SO₄, 0,1M HCl a 0,36M NaHSO₄
- pH roztoku upraveno konc. NH₃ (aq) do rozmezí 2,0 - 2,4 (barevný přechod thymolové modři z růžové do světle oranžové)
- podmínky elektrodepozice:
  - platinová elektroda ($S = 0,5 \text{ cm}^2$) zapojena jako anoda
  - nerezový disk ($S = 4,9 \text{ cm}^2$) zapojen jako katoda
  - $t_{\text{min}} = 100 \text{ min}$ při $A = 0,75 \text{ A}$
- preparát vzorku vysušen infralampou

Příprava preparátů vzorků

Odpaření

- Přesný objem etalonu U_{nat} o $a_m=25,06$ Bq/g (ČMI), popř. $a_m= 2,523$ Bq/g (ČMI), byl pipetován na nerezovou měřicí misku tak, aby došlo k co nejrovnoměrnějšímu pokrytí celé plochy misky.
- Odpaření vzorku v parní lázni do sucha.
- Takto připraveny vzorky na obou typech odpařovacích misek.

Příprava preparátů vzorků

Rozpuštění acetocelulózových filtrů v acetonu

- Filtry z acetátu celulózy kontaminovány etalonem uranu U_{nat} o $a_m=25,06$ Bq/g (ČMI), popř. $a_m= 2,523$ Bq/g (ČMI), vysušeny a rozpuštěny na Petriho misce pomocí 2–4 ml acetonu.
- Zkapalněná fáze odpařena do sucha pod infralampou.

Nosiče vzorků

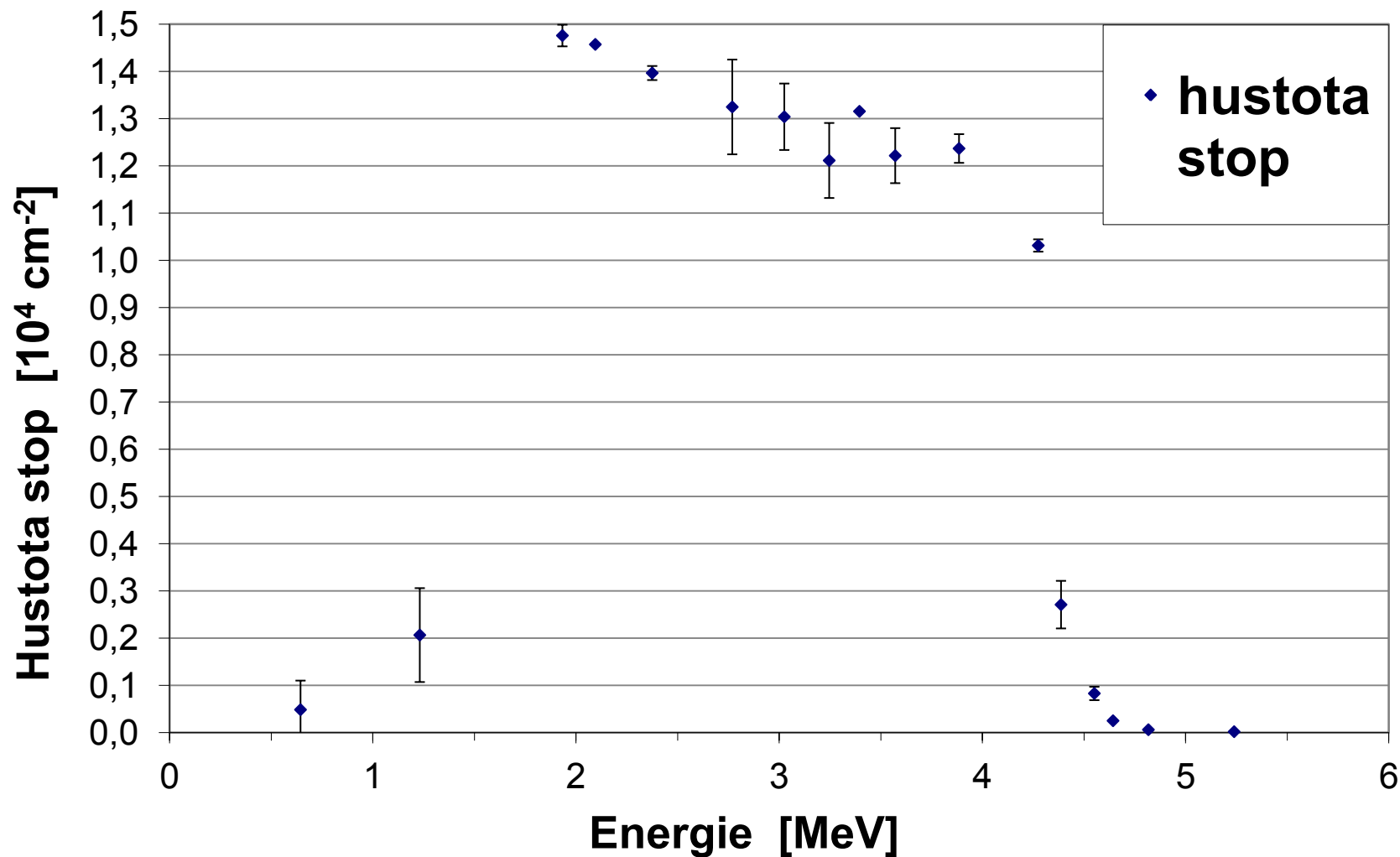

- Odpařené vzorky
  - koncentrická miska ($S = 4,4 \text{ cm}^2$)
  - odpařovací miska ($S = 4,4 \text{ cm}^2$)
- Preparát připravený elektrodepozicí
  - depoziční disk ($S = 4,9 \text{ cm}^2$)
- Preparát připravený rozpuštěním acetocelulozového filtru v acetonu
  - Petriho miska ($S = 12,25 \text{ cm}^2$)

Hodnocení

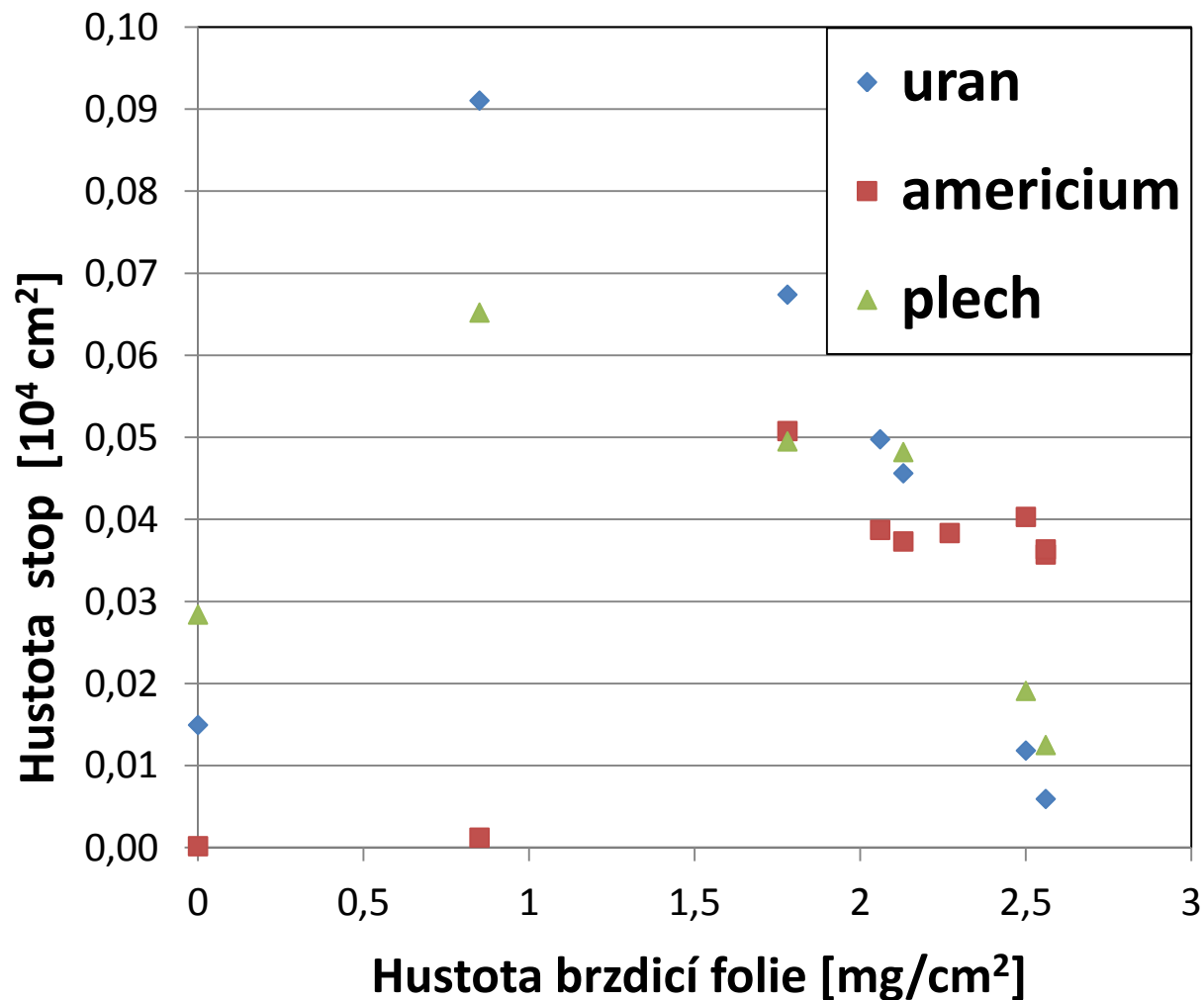
- K detekci záření emitovaného přírodním uranem byla vybrána folie KODAK LR 115.
- Homogenita rozptýlení je popsána variačním koeficientem charakterizujícím hodnotu rozptylu odezvy citlivé vrstvy.
- Pro posouzení vzniklé tloušťky preparátu je využito zjištěných hodnot účinnosti folie KODAK LR 115 Type II aplikované na připravený preparát vzorku.

Energetické spektrum folie KODAK LR 115 Type II

Vliv brzdící folie na detekci energie emitovaných částic

Etalon uranu U_{nat} , částice o energii 4,27 – 4,86 MeV

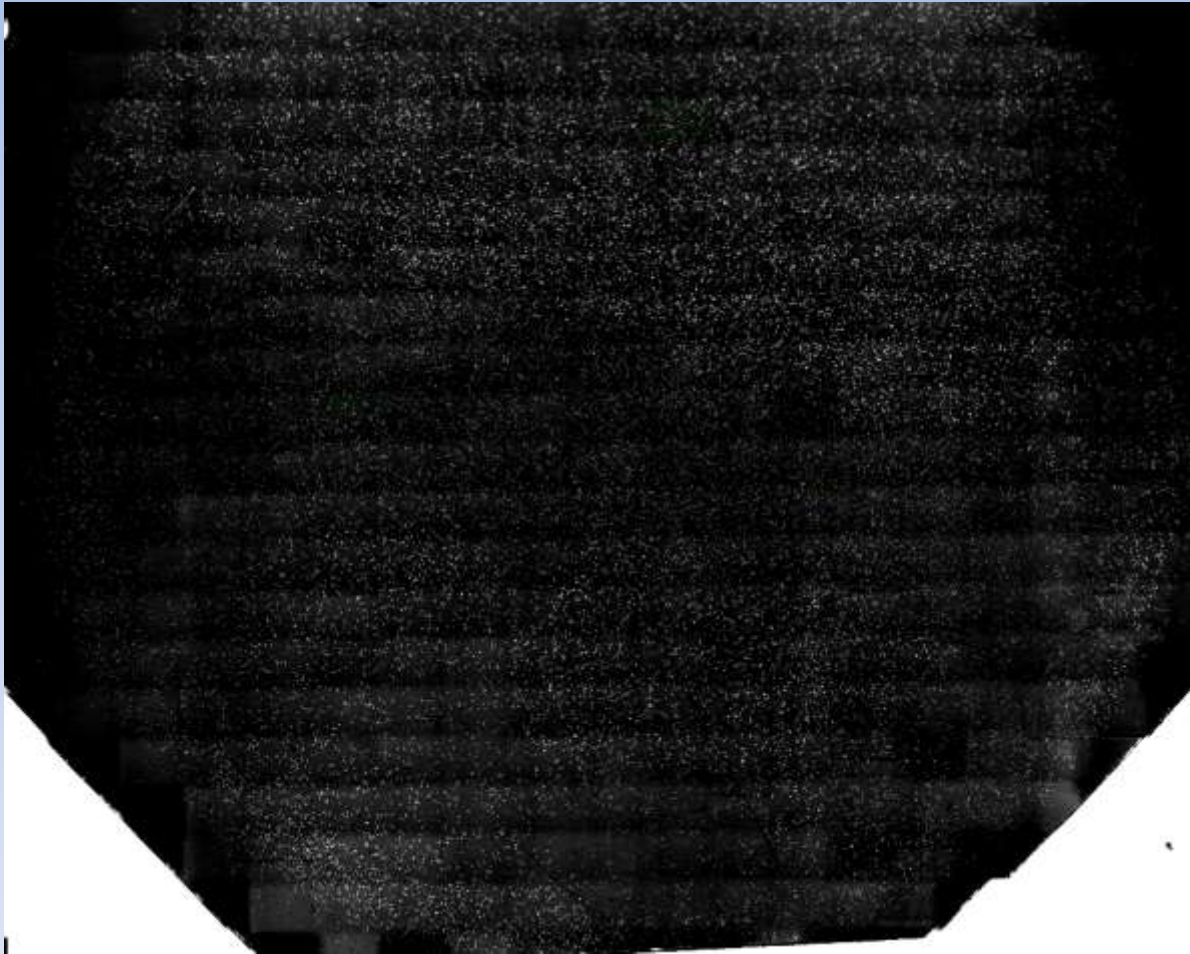
Etalon americia (typ EA 15), částice o energii 5,49 MeV

Plech (kontaminovaný dlouhodobou depozicí v radon-aerosolové komoře), částice o energii 4,27-5,4 MeV

Zpracování exponovaných folií

- Doba expozice 3-5 hodin
- Leptání
  - teplota leptací lázně 60°C
  - doba leptání 110 minut
  - leptacím roztokem 8% NaOH
- Vyhodnocení pomocí analyzátoru obrazu NIS 3AR na mikroskopu Labophot-2

Odezva folie, celý vzorek

Vyhodnocení exponované folie

Počítání stop

- Velikost hodnocené plochy byla volena tak, aby činila
  - 44 % z velikosti plochy odparku
  - 36 % z velikosti plochy depozitu
  - 33 % z velikosti plochy Petriho misky
- Stanoven průměrný počet stop ze všech polí vzorku a nejistota jako směrodatná odchylka

Vizualizace aktivity

- Počty stop v polích znázorněny v grafu

Výpočet účinnosti

$$\eta = \frac{N - N_p}{S \cdot a_s \cdot t}$$

- η účinnost detekce
- N odezva na citlivé vrstvě
- N_p počet poruch na neexponované citlivé vrstvě
- a_s plošná aktivita měřeného preparátu v $\text{Bq} \cdot \text{cm}^{-2}$
- t doba expozice citlivé vrstvy na preparátu v sekundách
- S plocha jednoho hodnoceného pole v cm^2

Hodnota a_s byla vypočtena z aktivity stanovené alfaspektrometrem vztažené na plochu preparátu.

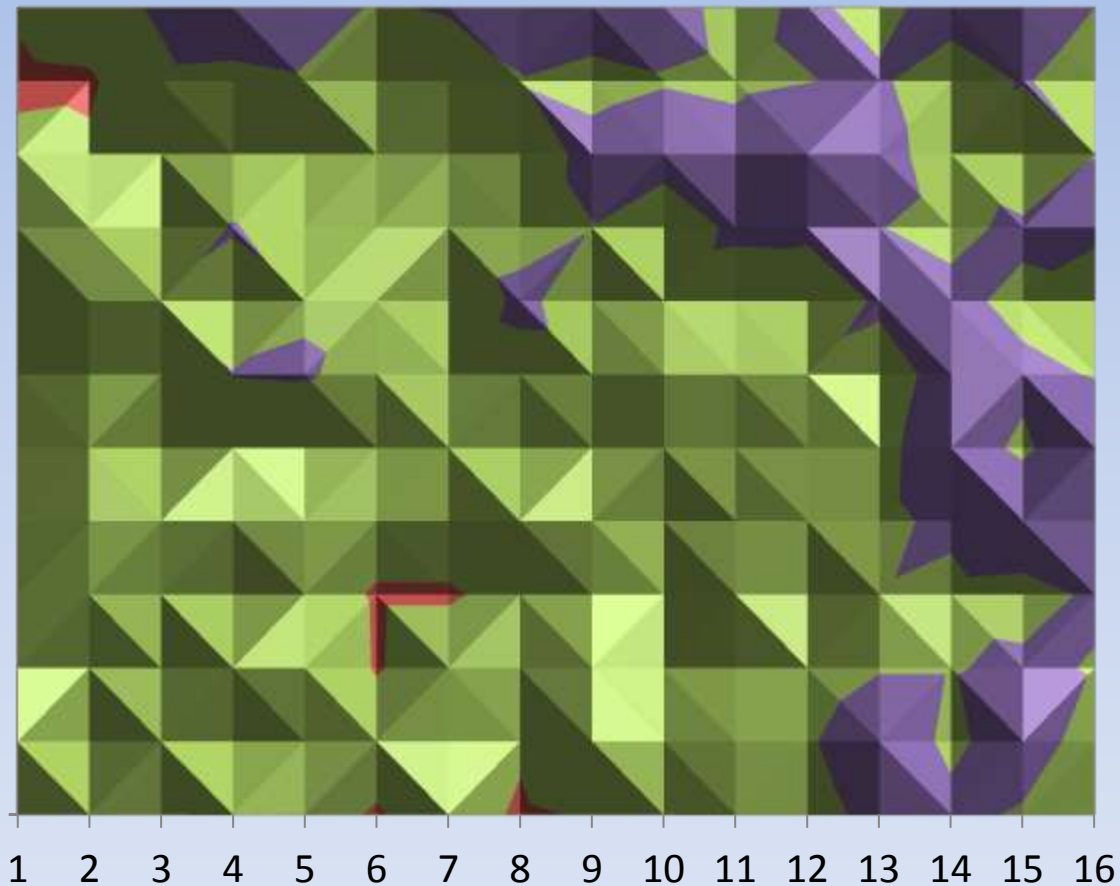
Výsledky

Shrnutí výsledků detekce aktivity preparátů stopovými detektory

Příprava vzorku	Rozsah plošné aktivity [Bq·cm ⁻²]	Variační koeficient	Minimum	Maximum	Účinnost
A	0,1 – 5	0,19 ± 0,04	0,15	0,29	0,12 ± 0,02
D	0,2 – 11	0,25 ± 0,06	0,16	0,36	0,22 ± 0,04
P	0,2 – 14,5	0,25 ± 0,05	0,17	0,32	0,13 ± 0,02
R	0,2 – 14,5	0,27 ± 0,12	0,19	0,37	0,080 ± 0,009

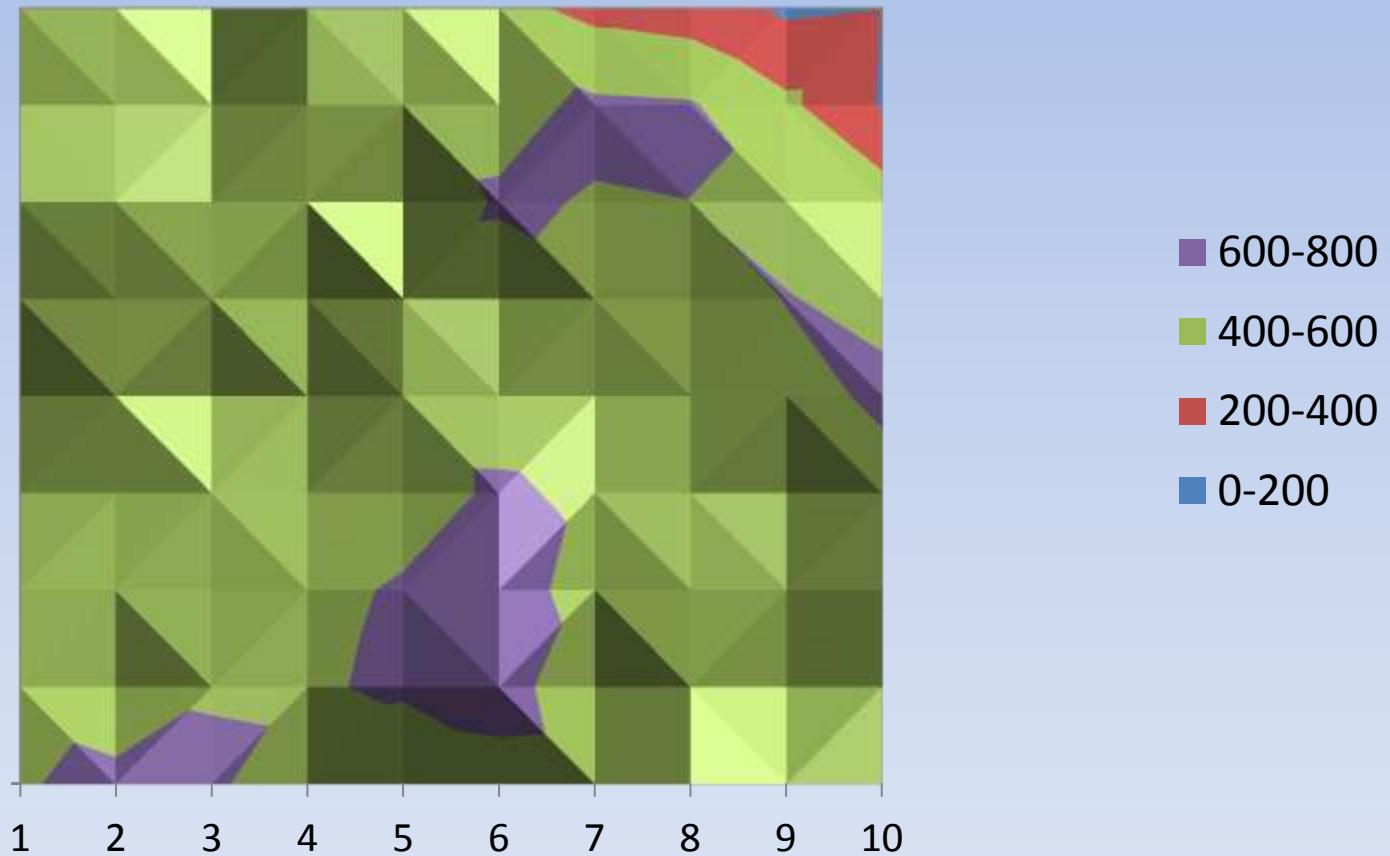
Rozložení radionuklidu

Rozpuštěný filtr, $k = 0,19 \pm 0,04$

Rozptýlení radionuklidu

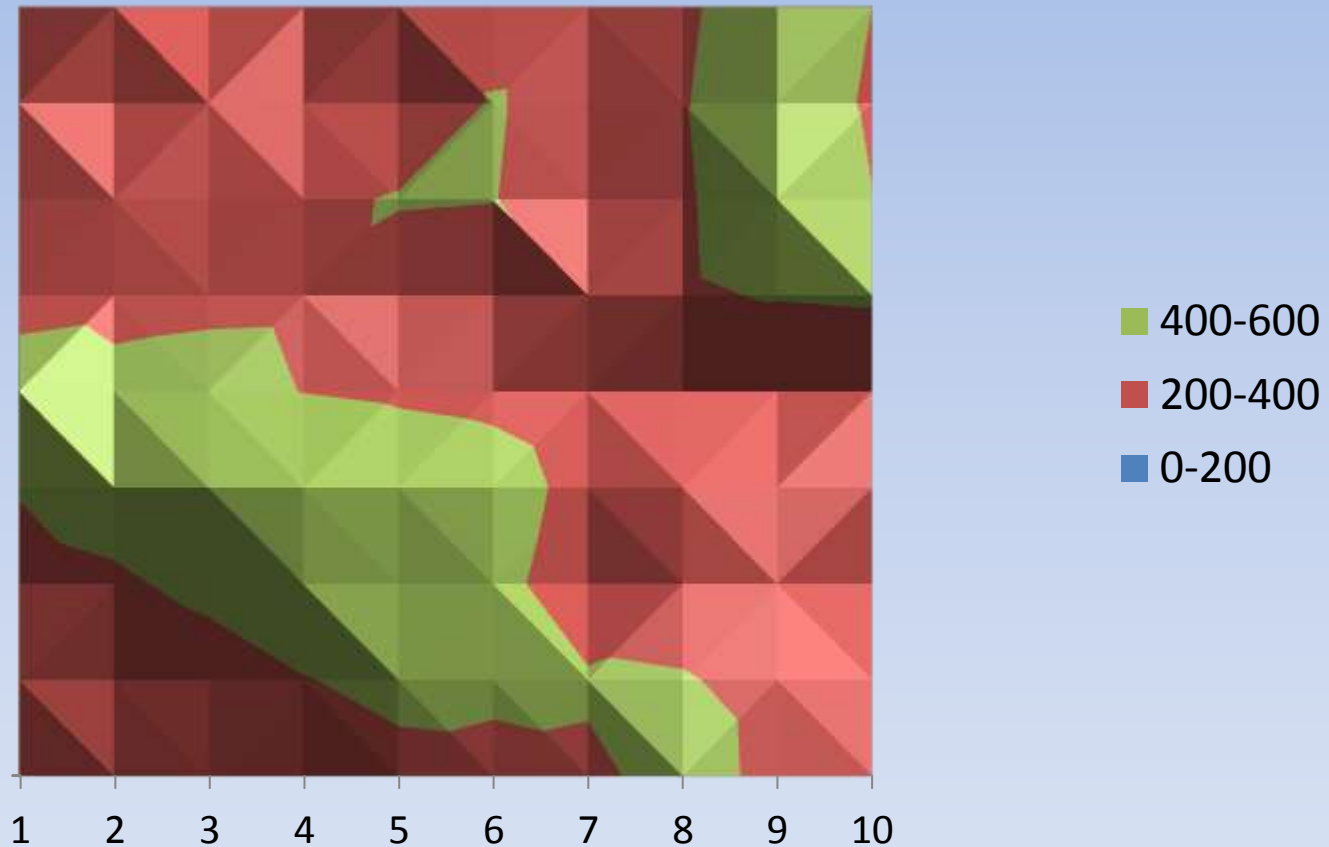
Elektrodepozit, hodnota $k = 0,25 \pm 0,06$

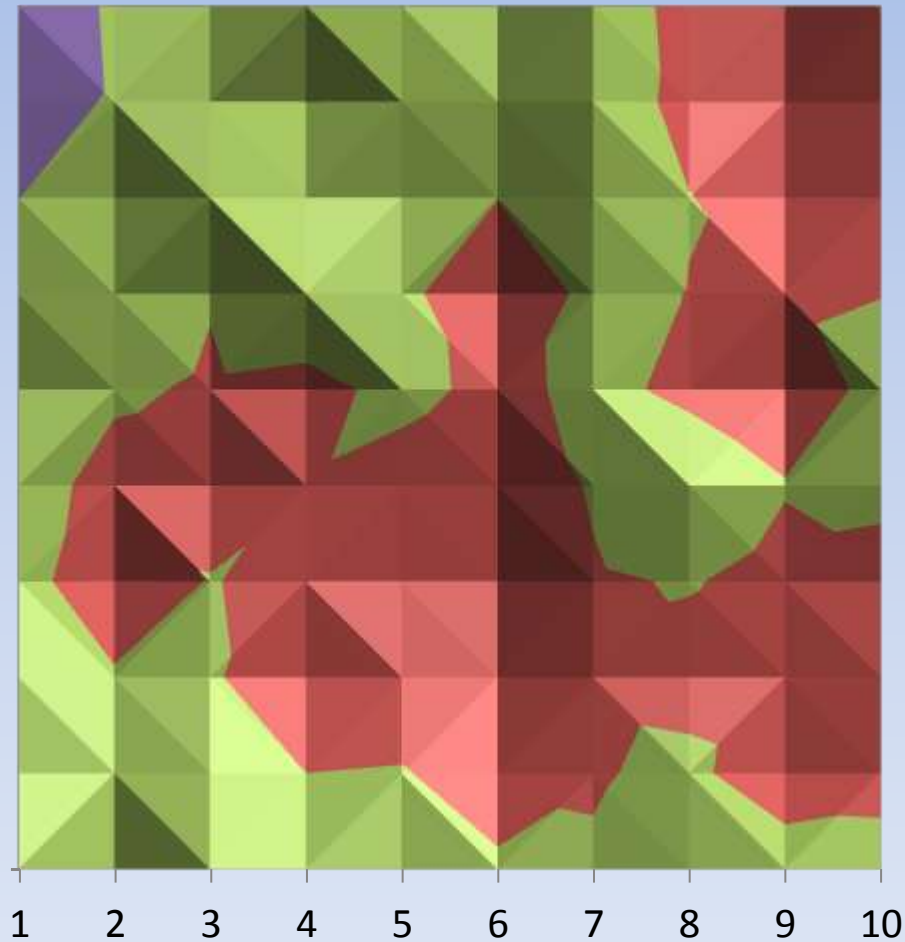
Rozložení radionuklidu

Odparek na misce s hl. dnem, $k = 0,25 \pm 0,05$

Rozložení radionuklidů

Odparek na koncentrické misce, $k = 0,27 \pm 0,12$

Shrnutí

- Preparáty připravené elektrodpozicí na nosič vykazují:
  - nejtenčí sílu vrstvy vzorku
  - nejmenší vliv nejistoty stanovení v nízkých hodnotách
- Preparáty připravené rozpuštěním acetocelulozových filtrů vykazují:
  - nejlepší homogenitu
  - největší tloušťku
  - velký vliv nejistoty na stanovení v nízkých hodnotách

Shrnutí

- Preparáty připravené odpařením na misce mají:
  - menší tloušťku než vzorky z filtrů
  - homogenitu rozptýlení nuklidů srovnatelnou se vzorky připravených depozicí
- Preparáty připravené odpařením na koncentrické misce mají:
  - nejhorší homogenitu rozložení radionuklidů
  - nejsilnější tloušťku vzniklé vrstvy

Děkuji za pozornost

Výsledky byly získány za podpory MV ČR v rámci
projektu VG 20102014035